

POPÜLİZMİN VE POPÜLİST SÖYLEMİN KRİZ DÖNEMLERİNDE DEMOKRATİK SİYASAL SİSTEME ETKİ DÜZEYİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Taylan Can DOĞANAY¹

Öz

Popülizmi inceleyen ilk teorik çalışmalar, kavramın siyasal, toplumsal ve ekonomik boyutlarını anlamaya yönelik geniş bir analitik çerçeve sunmuş ve popülizmi bir ideoloji, söylem veya siyasal strateji olarak ele almıştır. 20. yüzyılın ortalarına kadar, popülizm çoğunlukla tarihsel ve bağlamsal bir fenomen olarak incelenirken, alternatif yaklaşımlar kavramın genel özelliklerini sistematik bir şekilde analiz etmeye başlamıştır. Bu çalışma, popülizmi ve popülist söylemi ampirik ve pratik bulgulara dayalı olarak inceleyen çalışmaları içerik analizine tabi tutarak popülizmin dönüştürücü potansiyelini ve demokrasiyle karmaşık etkileşimini incelemektedir. Çalışmanın amacı ise, popülizmin ve popülist söylemin demokratik normlara meydan okumasını, bu meydan okumanın demokrasinin yapısal ve kurumsal dengeleri üzerindeki etkilerini değerlendirmek ve demokratik siyasal sistemin popülizm karşısındaki direnç kapasitesini tartışmaktır. Araştırma bulgularına göre popülizmin ve popülist söylemin demokratik siyasal sistemi etkisi, krizlerin farklı aşamalarında belirginleşmekte ve bu dönüşüm, sistematik olarak değerlendirildiğinde popülizmin siyasal sistemlerde nasıl bir devinim oluşturduğunu anlamak mümkün hale gelmektedir. Araştırma, bu süreçleri kriz başlangıcı, kriz dönemi ve kriz sonrası olmak üzere üç ana aşamada incelemiş ve popülizmin her bir aşamada farklı düzeylerdeki etkilerini araştırma kapsamında ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Popülizm, Demokrasi, Demokratik Normlar, Siyasal Sistem, Kriz
JEL Sınıflandırması: D71, D72, D73

A STUDY ON THE IMPACT LEVEL OF POPULISM AND POPULIST DISCOURSE ON DEMOCRATIC POLITICAL SYSTEM

Abstract

The early theoretical studies examining populism provided a broad analytical framework to understand the political, social, and economic dimensions of the concept, treating populism as an ideology, discourse, or political strategy. This study examines works that analyze populism and populist discourse based on empirical and practical findings, aiming to explore the transformative potential of populism and its complex interaction with democracy. The purpose of the study is to evaluate populism's and populist discourse's challenge to democratic norms, assess the impact of this challenge on the structural and institutional balances of democracy, and discuss the democratic political system's resilience in the face of populism. According to the research findings, the impact of populism and populist discourse on the democratic political system becomes evident during different phases of crises, and when this transformation is systematically evaluated, it becomes possible to understand how populism generates momentum in political systems. The study examines these processes in three main stages crisis onset, crisis period, and post-crisis and reveals the varying levels of populism's impact at each stage within the scope of the research.

Keywords: Populism, Democracy, Democratic Norms, Political System, Crisis
JEL Classification: D71, D72, D73

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, taylancandoganay@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9660-1542

1. Giriş

Popülizm tarihsel süreçte 19. yüzyılın sonlarında ABD'deki Halk Partisi, tarımsal krizler ve finans sektörünün küçük çiftçiler üzerindeki baskısı karşısında ortaya çıkmıştır. Bu hareket, "halkın iradesi" ve "ekonomik adalet" söylemleri üzerinden seçkinlere karşı bir mücadele yürütmüş ve modern anlamda popülizmin ilk siyasal örneklerinden biri olmuştur (Canovan, 1999: 5). Benzer şekilde, Rusya'daki Narodnik hareketi, sanayileşme ve kapitalizmin köylülük üzerindeki etkilerine karşı bir savunma geliştirmiştir (Weyland, 2001: 14). Bu tarihsel örnekler, popülizmin ekonomik eşitsizliklere karşı halkın çıkarlarını savunan bir siyasal yapı olarak şekillenmesine katkı sağlamıştır. Ancak bu hareketlerin ortaya çıkışı, aynı zamanda modernleşme süreçleriyle birlikte toplumsal yapıda meydana gelen kırılmalara da bir tepki niteliğindedir. Pek tabii, popülizmin tarihsel ve düşünsel temelleri, coğrafi ve bağlamsal çeşitliliklerle birlikte günümüze kadar farklı biçimlerde tezahür etmiştir. Örneğin, Latin Amerika'da ekonomik eşitsizliklere karşı halkın çıkarlarını savunan popülist liderler, Avrupa'da göçmen karşıtı ve milliyetçi bir retorik üzerinden güç kazanmıştır (Mudde ve Kaltwasser, 2013: 159). Latin Amerika'daki popülist hareketler, ekonomik eşitsizlikleri ve toplumsal dışlanışlığı hedef alırken kapsayıcı bir siyaset anlayışı geliştirmiştir. Buna karşın, Avrupa'daki popülist partiler, dışlayıcı bir siyaset pratiği benimseyerek göçmenleri ve azınlık gruplarını hedef almıştır. Bu farklılaşma, popülizmin yalnızca ideolojik bir yapı değil, aynı zamanda toplumsal krizlere yanıt üreten bir siyasal mobilizasyon aracı olduğunu da göstermektedir (Rodrik, 2018: 35).

Böylelikle popülizm, bağlamına göre şekillenen ve bu bağlamın gereksinimlerine yanıt veren bir siyasal araç olarak öne çıkmaktadır. Popülist liderler, halkın iradesini temsil etme iddiasıyla hareket ederken, çoğu zaman demokratik kurumların özerkliğini zayıflatmakta ve bu kurumların kontrol mekanizmalarını etkisiz hale getirebilmektedir. Margaret Canovan, bu durumu popülizmin çift yönlü doğasıyla açıklar; popülizm hem demokratik katılımı artıran bir araç hem de otoriter eğilimlere kapı aralayan bir tehdit olarak işlev görebilir (Canovan, 1999: 7). Dolayısıyla, popülizmin kontrol edilemez bir güç haline gelip gelmediği sorusu, popülizmin bağlama bağlı olarak nasıl işlediğine, mevcut siyasi sistemlerin direncine ve bu sistemlerin popülist etkileri ne ölçüde dengeleyebildiğine bağlıdır. Bu bağlamda popülizmin demokratik normlarla ilişkisi, bu kavramın en tartışmalı boyutlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Belirtildiği üzere Margaret Canovan, popülizmin hem demokrasiyi güçlendiren hem de tehdit eden bir fenomen olduğunu öne sürer ve bu çelişkiyi popülist liderlerin halkın çıkarlarını savunma iddialarıyla otoriter eğilimlere kayma potansiyelinde görür (Canovan, 1999: 7). Diğer yandan popülizmin ortaya çıkış temelleri, ekonomik eşitsizlikler ve bölgesel dışlanışlık gibi dinamiklerle yakından ilişkilidir. Özellikle ekonomik olarak dezavantajlı bölgelerde yaşayan bireyler, mevcut sistemin kendilerini dışladığına inandıklarında, popülist liderlere yönelme eğilimindedir (Rodríguez-Pose, 2018: 204). Bu durum da popülist hareketlerin yalnızca bir siyasal tepki değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik koşullardan beslenen bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır.

2. Teorik Genişleme ve Alternatif Yaklaşımların Çerçeveselendirilmesi

İlk önemli teorik çalışmalardan biri, Gino Germani'nin modernleşme süreçleri bağlamındaki analizleridir. Modernleşme sürecinin sosyo-politik etkisini otoriter siyasal sistemlerin dönüşümüyle ilişkisini kuran ve demokratik normların aşınmasını ampirik araştırma süreciyle yürüten Germani, popülizmi, toplumsal modernleşmenin yarattığı krizlere bir tepki olarak tanımlamış ve bu süreçte otoriter liderlik ile popülist hareketler arasındaki bağlantıyı vurgulamıştır (Germani, 1965). Ona göre, modernleşme sürecinde toplumsal sınıflar arasında artan eşitsizlikler ve hızlı toplumsal değişim, popülist hareketlerin doğuşuna zemin hazırlamıştır. Germani'nin bu yaklaşımı, popülizmi toplumsal gerilimlerin ve dönüşüm süreçlerinin bir sonucu olarak ele alan ilk teorik çerçevelerden biri olmuştur.

Bir diğer önemli teorik katkı, Margaret Canovan tarafından yapılmıştır. Canovan, popülizmi hem demokratik normlara katkıda bulunan hem de bu normları tehdit eden çift yönlü bir fenomen olarak tanımlamıştır. Popülizmi, demokrasinin "kurtarıcı yüzü" ile "pragmatik yüzü" arasında bir

gerilim olarak gören Canovan, popülist hareketlerin halkın iradesini yüceltirken aynı zamanda demokratik kurumları zayıflatabileceğini savunmuştur (Canovan, 1999). Bu çelişkili yapı, popülizmin hem bir reform aracı hem de bir sistemik risk olarak anlaşılmasına yol açmıştır.

Popülizm üzerine yapılan teorik çalışmalarda bir diğer önemli isim, Ernesto Laclau'dur. Laclau, popülizmi antagonistik bir söylem olarak ele almış ve halk ile seçkin arasındaki çatışmayı bu söylemin merkezine yerleştirmiştir. Ona göre, popülist hareketler, toplumsal talepleri birleştirerek halkın "birlikte hareket eden bir özne" olarak tanımlandığı bir siyasal alan yaratır (Laclau, 2005). Bu yaklaşım Rodríguez-Pose'nin de (2018: 204) güncel çalışmalarıyla ortaya koyduğu üzere popülizmi yalnızca belirli bir ideolojik yapı olarak değil, toplumsal ve siyasal krizlere yanıt üreten dinamik bir süreç olarak anlaşılmasını sağlamıştır.

Bu teorik çerçeveler, popülizmin kavramsal sınırlarını belirlerken, aynı zamanda onun toplumsal, siyasal ve ekonomik boyutlarına dair farklı perspektifler sunmuştur. Germani'nin modernleşme odaklı analizi, Canovan'ın demokratik normlarla ilişkisi ve Laclau'nun antagonistik söylem modeli, popülizmin kavranmasında önemli kilometre taşlarıdır. Bu erken dönem çalışmalar, popülizmi günümüzdeki araştırmalara yön veren çok boyutlu bir analiz konusu haline getirmiştir. Böylelikle, popülizm, yalnızca tarihsel bir fenomen değil, aynı zamanda çağdaş siyasal sistemlerin yapısal dönüşümünde merkezi bir rol oynayan bir olgu olarak teorik tartışmaların odağına yerleşmiştir. Popülizmi inceleyen ilk teorik çalışmalar, modernleşme süreçleri, ekonomik eşitsizlikler ve siyasal hoşnutsuzluklar gibi sosyopolitik dönüşümlere yanıt olarak ortaya çıkmış olsa da daha sonraki dönemlerde bu teorik çerçeveler üzerine genişletilmiş yorumlar ve eleştiriler yapılmıştır. Örneğin, Gino Germani'nin popülizmi modernleşmenin yarattığı krizlere bir tepki olarak değerlendiren yaklaşımı, 20. yüzyılın ikinci yarısında yapılan birçok çalışmaya zemin hazırlamıştır. Germani, popülizmi, özellikle Latin Amerika'da, modernleşme ile birlikte gelen toplumsal değişimlerin ve eşitsizliklerin sonucunda gelişen bir fenomen olarak ele almıştır. Ancak, bu yaklaşıma yönelik eleştiriler, popülizmin ekonomik bağlamının ötesinde, siyasal bir strateji ve söylem olarak incelenmesini teşvik etmiştir. Ernesto Laclau, popülizmin antagonistik bir söylem olarak tanımlanmasını sağlayarak, bu kavramın yalnızca sosyo-ekonomik temellere dayalı bir analizle sınırlanamayacağını ileri sürmüştür. Ona göre, popülist söylem, toplumsal talepleri birleştiren ve halk ile seçkin arasındaki antagonizmayı yeniden üreten bir araçtır (Laclau, 2005: 116). Bu yaklaşım ve Laclau'nun çalışmaları, özellikle söylemsel analizlere ve demokratik normlar üzerindeki etkilerine odaklanan daha yeni çalışmalar için temel bir referans noktası olmuştur. Margaret Canovan'ın popülizmin çift yönlü doğasına ilişkin görüşleri, popülizmi hem demokratik katılımı artıran hem de otoriter eğilimlere zemin hazırlayan bir fenomen olarak ele alır. Canovan, popülizmin demokratik sistemlerdeki çelişkili etkilerini vurgulamış ve bu kavramın kapsamlı bir şekilde yeniden değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur (Canovan, 1999: 7).

Alternatif yaklaşımlar ise popülizmi inceleyen ilk teorik çalışmaların zaman dilimleri, kavramın ortaya çıkış koşulları ve siyasal bağlamlarıyla ilişkilendirilerek çerçevelendirilebilmektedir. Bu çalışmalarda teorik yaklaşımlar, belirli tarihsel dönemlerin toplumsal, ekonomik ve siyasal dönüşümleriyle şekillenmiş ve bu bağlamlar popülizmin tanımlanması ile analize yön vermiştir. Analitik bir bakışla, bu teorik çerçevelerin ortaya çıktığı zaman dilimlerini üç temel döneme ayırabilmek mümkündür. İlk dönem, 19. yüzyılın sonlarından 20. yüzyılın ilk yarısına kadar olan zaman dilimini kapsar. Bu dönemde, popülizm daha çok tarihsel bir fenomen olarak incelenmiş ve ekonomik eşitsizliklerin toplumsal hoşnutsuzluklarla birleşerek siyasal hareketlere dönüştüğü süreçlere odaklanılmıştır. Örneğin, ABD'deki Halk Partisi, tarımsal krizler ve finansal baskılar sonucu ortaya çıkmış ve bu hareketin "halkın iradesi" retoriği, modern anlamda popülizmin ilk siyasal ifadelerinden biri olmuştur (Canovan, 1999: 5).

Aynı dönemde Rusya'daki Narodnik hareketi, sanayileşme karşısında köylülüğün korunması gerektiği söylemiyle popülist bir hareketin diğer önemli örneği olmuştur (Weyland, 2001: 14). Bu bağlamda, popülizmin erken dönem incelemeleri, toplumsal hoşnutsuzlukların siyasal dile tercüme edilmesine ve bu süreçlerin tarihsel analizine dayanmıştır.

İkinci dönem, 20. yüzyılın ortalarına odaklanır ve popülizmin modernleşme süreçleriyle ilişkilendirilmesine yönelik teorik çerçevelerin gelişimiyle belirginleşir. Bu dönemde Gino Germani, popülizmi modernleşme ile toplumsal değişim arasındaki gerilimlerden kaynaklanan bir tepki olarak ele almıştır (Germani, 1965). Germani'nin analizleri, özellikle Latin Amerika bağlamında, otoriter liderlik ile popülist hareketler arasındaki bağlantıyı açıklayan teorik bir temel oluşturmuştur. Modernleşmenin yarattığı ekonomik eşitsizlikler ve toplumsal değişimler, bu dönemdeki popülizm çalışmalarının ana odak noktası olmuştur.

Üçüncü dönem, 20. yüzyılın sonlarından itibaren başlayan ve popülizmi söylemsel analizler üzerinden inceleyen teorik yaklaşımlarla şekillenmiştir. Ernesto Laclau, popülizmi halk ile seçkin arasındaki antagonizmayı merkezine alan söylemsel bir strateji olarak yeniden tanımlamış ve toplumsal taleplerin birleştirilmesiyle halkın siyasal özne haline getirilmesini açıklamıştır (Laclau, 2005: 116). Margaret Canovan ise, popülizmin demokratik sistemlerdeki çelişkili etkilerini tartışmış ve popülizmin hem demokratik katılımı artıran hem de otoriter eğilimleri teşvik eden yönlerine dikkat çekmiştir (Canovan, 1999: 7). Bu dönemde yapılan çalışmalar, popülizmin yalnızca toplumsal hoşnutsuzlukları ifade eden bir araç olmadığını, aynı zamanda demokratik normları dönüştürme potansiyeline sahip bir fenomen olduğunu ortaya koymuştur.

Güncel çalışmalara bakıldığında, popülizmin giderek bir olgudan ziyade tekrar bir fenomen olarak ele alındığı dikkat çekmektedir. Popülizmin bu yeniden tanımlanışı, onun yalnızca belirli tarihsel ve siyasal bağlamlarla sınırlı bir oluşum olmadığını, aynı zamanda farklı toplumsal ve siyasal sistemlerde yeniden şekillenebilen dinamik bir yapı olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, popülizmi anlamaya yönelik teorik ve metodolojik yaklaşımların da dönüşümüne yol açmıştır. Popülizmin bir fenomen olarak ele alınması, onu sadece ekonomik eşitsizlikler veya siyasal hoşnutsuzlukların bir sonucu olarak değil, aynı zamanda bu koşulları sürekli yeniden üreten bir yapı olarak incelemeyi gerektirir. Ernesto Laclau'nun antagonistik söylem teorisi, bu dönüşümün anlaşılmasında önemli bir çerçeve sunmaktadır. Aksiyoner bir kitle popülizminden ziyade ideolojinin sınıfsal eklemlenmesine bağlı bir popülizm kavrayışına işaret etmektedir. Günümüzde Sağ popülizm; milliyetçilik ve göçmen karşıtlığı gibi unsurlarla kendini gösterirken, sol popülizm ekonomik eşitsizlikler ve sosyal adalet temalarıyla öne çıkmıştır. Buradan hareketle Laclau, popülist söylemin toplumsal talepleri birleştirerek halkın kolektif bir özne olarak inşa edilmesini sağladığını vurgulamış, bu süreçte halk ve seçkin arasındaki antagonizmanın yeniden üretildiğine dikkat çekmiştir (Laclau, 2005: 96). Bu bakış açısı, popülizmin, yalnızca belirli bir zaman diliminde ortaya çıkan geçici bir olgu olmadığını, aksine siyasal ve toplumsal dönüşümlerin sürekli bir parçası olarak varlığını sürdürdüğünü göstermektedir.

Tarihsel olarak II. Dünya Savaşı sonrası dönemde ideolojik yeniden yapılanma, popülizmin ideolojik esnekliğini ortaya çıkarmıştır. Cas Mudde ve Ben Stanley, popülizmin "ince bir ideoloji" olarak farklı bağlamlarda yeniden şekillenme potansiyeline sahip olduğunu belirtmişlerdir (Stanley, 2008: 95). Bu yaklaşım, popülizmin belirli bir siyasal veya ekonomik yapıya bağımlı kalmadan, değişen koşullara adapte olabilen bir siyasal strateji olduğunu ortaya koymaktadır. Bu esneklik, popülizmin belirli bağlamların ötesine geçerek evrensel bir siyasal fenomen olarak incelenmesini mümkün kılar.

Son olarak, kriz dönemlerinin popülizmi fenomen haline getirme üzerindeki etkisi vurgulanmalıdır (Engesser ve diğerleri, 2017: 1297). Erik Swyngedouw'un çalışmaları, kriz söylemlerinin popülist liderlerin otoriter eğilimlerini pekiştirmek ve halk desteğini artırmak için nasıl kullanıldığını analiz etmektedir (Swyngedouw, 2010: 221). Özellikle 11 Eylül 2001 saldırıları, 2008 küresel finansal krizi ve COVID-19 pandemisi gibi büyük çaplı olaylar, popülist liderlerin kriz söylemlerini kullanarak halk desteğini artırmalarına olanak sağlamıştır. Bu tür dönemlerde, toplumsal korkular ve ekonomik belirsizlikler, popülist hareketlerin söylemlerine güçlü bir zemin hazırlamış ve liderlerin mevcut düzeni hedef alarak halkı mobilize etmelerine imkân tanımıştır. Erik Swyngedouw, kriz söylemlerinin popülist liderlerin otoriter eğilimlerini pekiştirmek için nasıl bir

araç olarak kullanıldığını analiz etmiş ve bu durumun popülist mobilizasyon stratejilerinde merkezi bir rol oynadığını vurgulamıştır

En nihayetinde güncel tartışmalar, popülizmin artık yalnızca siyasal bir olgu olarak değil, sürekli yeniden üretilen ve değişen bağlamlara uyum sağlayan bir fenomen olarak ele alınması gerektiğine işaret etmektedir. Bu yaklaşım; popülizmin farklı bağlamlardaki etkilerini anlamak için daha kapsamlı ve çok boyutlu bir perspektife, ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Böylelikle popülizm, siyasal analizlerin merkezinde yer alarak çağdaş siyasal süreçlerin anlaşılmasında kritik bir rol oynamaktadır.

3. Araştırmanın Metodolojisi

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, popülizmin dönüştürücü potansiyelini, demokrasinin kavramsal ve kuramsal yapısıyla analitik bir bağlamda ilişkilendirerek, popülizm ve demokrasinin karmaşık etkileşimini güncel çalışmalar üzerinden incelemektedir. Çalışmanın amacı, popülizmin ve popülist söylemin demokratik normlara meydan okumasını, bu meydan okumanın demokrasinin yapısal ve kurumsal dengeleri üzerindeki etkilerini değerlendirmek ve demokratik siyasal sistemin popülizm karşısındaki direnç kapasitesini tartışmaktır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Bu çalışma, popülizmi ve popülist söylemi ampirik ve pratik bulgulara dayalı olarak inceleyen çalışmaları içerik analizine tabi tutarak; popülizmin, demokratik siyasal sistemin kurumsal, toplumsal ve hukuki yapılara dayalı bileşenlerini kriz dönemlerinde nasıl etkilediğini anlamaya olanak tanıyan geniş bir spektrumu kapsamaktadır. İnceleme nesnesi olarak ele tespit edilen çalışmaların tamamı, nicel ve nitel veri analiz tekniklerine dayanmakta olup, vaka araştırmalarına odaklanmaları bakımından ortaklık göstermektedir.

Tablo 1: Araştırma Kapsamında İncelenen Bölgeye ve/veya Ülkeye Dayalı Çalışmaların İnceleme Konuları, Veri Setleri ve Veri Analiz Yöntemleri

Bölge/Ülke	Veri Seti	Veri Analiz Yöntemi	Referanslar
Küresel	Popülist liderlerin söylem ve politikaları	Karşılaştırmalı analiz ve içerik değerlendirmesi	Mudde ve Kaltwasser, 2018
Avrupa	Sağ popülist partilerin ekonomik politikaları	İstatistiksel analiz ve politika değerlendirmesi	Mols ve Jetten, 2016
Batı Avrupa	Popülist partiler ve seçmen davranışları	Faktör analizi ve seçmen davranış analizi	Kriesi, 2014; Bonikowski, 2017
Avrupa Birliği	AB politikalarının halk algısına etkisi	İstatistiksel analiz ve medya içerik incelemesi	Hobolt, 2016
İngiltere	Brexit oylaması anket verileri	İstatistiksel analiz ve regresyon modelleri	Hobolt, 2016
Belçika	Siyasi partilerin söylem analizleri	Söylem analizi	Jagers ve Walgrave, 2007
Hollanda	Popülist tutumları ölçen anket verileri	Faktör analizi ve tutum değerlendirmesi	Akkerman ve diğerleri, 2013
Türkiye	AKP dönemi ekonomik ve siyasal reform verileri	Söylem analizi ve ekonomik veri karşılaştırması	Önis, 2012; Yılmaz ve Bashirov, 2018
And Dağları	Rekabetçi otoriter rejimlere ilişkin siyasal veriler	Karşılaştırmalı tarihsel analiz	Levitsky ve Loxton, 2013
Latin Amerika	Popülist hareketlerin tarihsel ve politik analizleri	Karşılaştırmalı tarihsel analiz	Kaltwasser, 2012; Rico ve diğerleri, 2017; Weyland, 2010

İnceleme nesnelere göre araştırmanın tasarımında çeşitli analiz yöntemleri neticesinde elde edilen kapsamlı bulgulara ve demokratik siyasal sistem içerisindeki kurumsal bileşenin en önemli parçası olan siyasi partilere kritik bir unsur olarak yer verilmektedir. Bu bağlamda popülizmin ve popülist söylemin hem sağ hem de sol fraksiyonlardaki eğilimlerini gözlemlemek araştırmanın metodolojisini de güçlendirmektedir.

Araştırma üç ana soruya yanıt aramaktadır. İlk olarak, çoğunlukçu demokrasi ile çoğulcu demokrasi arasındaki gerilim, popülizmin söylemsel ve siyasal etkileri bağlamında nasıl şekillenmektedir? İkinci olarak, popülizmin ve popülist söylemin demokratik normlara meydan okuması, ne tür bir dönüşüm yaratmaktadır? Son olarak, diğer iki soruyu sınamak üzere üçüncü soru ise; demokratik siyasal sistemler, popülizm ve popülist söylem karşısında ne ölçüde direnç gösterebilmektedir? Bu sorular, teorik çerçevede belirtildiği üzere; popülizmin yalnızca bir siyasal olgu olarak değil, aynı zamanda demokratik normları dönüştürme potansiyeline sahip bir fenomen olduğu varsayımına temellendirilerek araştırılmaktadır. İlaveten araştırma doğrusal değil popülizmin çelişkili ve karmaşık doğası gereği döngüsel bir izleneye oturtulmaktadır; üçüncü sorunun araştırılması ardından araştırma sürecinde açıklanma gereği duyulan demokratik siyasal sistemlerin direnç düzeyi de araştırılmaktadır. Araştırma neticesinde elde edilen bulgulara göre demokratik siyasal sistemin bileşenleri; kurumsal, toplumsal ve hukuki yapılar, popülizm karşısında demokratik siyasal sistemin direnç düzeyini farklı eşiklerde belirleyen faktörler olarak tespit edilmiş ve ayrıca bulgu olarak çalışmaya dahil edilmiştir. Bu bağlamda analitik ilişkinin kurulabilmesi için üç soru bağımlı sorular olarak konumlandırılmıştır. Bağımsız bir soru olarak konumlandırılan siyasi, ekonomik ve toplumsal kriz dönemlerinde popülizmin ve popülist söylemlerin nasıl güçlendiği ve demokratik siyasal sistemi nasıl etkilediği, sorusu ise çalışmanın vaka konusunu oluşturmaktadır.

Tablo 2: Araştırma Kapsamında İncelenen Çalışmaların İncelediği Siyasi Parti Tipolojileri ve Popülist Söylem Temaları

Siyasi Parti	Ülke ve Parti Tipolojisi	Popülist Söylem	Referans
AKP (Adalet ve Kalkınma Partisi)	Türkiye-Sağ (Muhafazakâr)	İslami yaşayış ve ritüelleri içeren kamusal talepler ve ekonomik refah söylemi	Yılmaz ve Bashirov, 2018; Önis, 2012
Brexit Yanlısı Partiler	İngiltere-Sağ (AB Karşıtı)	AB karşıtlığı ve ulusal bağımsızlık söylemi	Hobolt, 2016
MAS (Movimiento al Socialismo)	Bolivya-Sol (Halkçı Sosyalizm)	Halkçı sosyalizm ve yerli hakları söylemi	Levitsky ve Loxton, 2013
AfD (Alternative für Deutschland)	Almanya-Sağ (Milliyetçi)	Göç karşıtlığı ve milliyetçilik söylemi	Gidron ve Hall, 2017
FN (Front National)	Fransa-Sağ (Milliyetçi ve Göç Karşıtı)	Milliyetçilik ve göç karşıtı politik söylemi	Kriesi, 2014
PVV (Partij voor de Vrijheid)	Hollanda-Sağ (İslamofobi ve Ulusalçı)	İslamofobi ve ulusal kimlik söylemi	Akkerman ve diğerleri, 2013
VB (VlaamsBelang)	Belçika-Sağ (Milliyetçi Ayrılcılıkçı)	Milliyetçi ayrılcılık ve kültürel kimlik söylemi	Jagers ve Walgrave, 2007

3.3. Araştırmanın Bulguları ve Analizler

Bağımsız Soru 1: Kriz dönemlerinde popülizmin ve popülist söylemlerin ortak güçlenme dinamikleri nelerdir?

Kriz dönemlerinde ortaya çıkan siyasi, ekonomik ve toplumsal belirsizlikler, popülist söylemler için uygun bir zemin hazırlar. Bu belirsizlikler, halk arasında artan korku ve güvensizlik ile popülist liderlerin söylemlerini güçlendirmelerine olanak tanır. Ikenberry (2018: 10), kriz dönemlerinin siyasi sistemlerde yarattığı belirsizliğin, popülist liderlerin demokrasiye meydan okumasını kolaylaştırdığını vurgular. Blyth ve Matthijs (2017: 212), ekonomik krizlerin popülist söylemleri beslediğini, çünkü halkın ekonomik başarısızlıkların sorumluluğunu seçkinlere yüklemeye eğiliminde

olduğunu belirtir. Bu durum, popülist liderlerin "halk ve seçkin" çatışmasını merkezine alan retoriklerini daha da güçlendirir. Hobolt (2016: 1265), Brexit sürecinde, ekonomik ve politik belirsizliklerin seçmenlerin popülist söylemlere yönelmesine neden olduğunu ve bu durumun AB karşıtı hareketleri beslediğini ifade eder. Popülist liderler, bu belirsizlikleri dramatize ederek halkı kendilerine çekmeyi başarır. Kriz dönemleri, popülist liderlerin halk ile seçkinler arasındaki antagonizmayı dramatize etmesine ve kitlelerde bir birliktelik duygusu yaratmasına olanak tanır. Bu antagonizma, popülist liderlerin söylemlerinde merkezi bir rol oynar ve kriz ortamında halkı mobilize eder. Rico, Guinjoan ve Anduiza (2017: 448), popülist liderlerin kriz dönemlerinde kitlelerin korku ve öfke duygularını manipüle ederek seçkin karşıtı bir söylem geliştirdiklerini ve halkı bir araya getirdiklerini belirtir. Levitsky ve Loxton (2013: 115), And Dağları'ndaki rekabetçi otoriter rejimlerde, popülist liderlerin krizleri seçkin karşıtı bir retorik ile kullanarak demokratik kurumları hedef aldıklarını ve halk desteğini sağlamayı başardıklarını ifade eder. Moffitt ve Tormey (2014: 389), popülist liderlerin bu tür antagonizmayı dramatize ederek hem seçmen desteği sağladığını hem de demokratik normları zayıflattığını ileri sürer. Ayrıca, Mudde ve Kaltwasser (2018: 1677), kriz dönemlerinde popülist liderlerin, halkın ortak kimliğini vurgulayarak demokratik kurumlardaki ayrışmayı artırdığını ortaya koyar. Kriz sonrası dönemlerde ise popülist liderler, manik duyguları harekete geçirebilme retorisiyle otoriter eğilimlerini meşrulaştırır. Bu dönemde popülist liderler, krizleri çözdükleri iddiasıyla siyasal alanı kendi otoritelerini pekiştirmek için yeniden yapılandırır. Bonikowski (2017: 192), kriz sonrası dönemde popülist liderlerin azınlık grupları hedef alarak otoriter eğilimlerini meşrulaştırdığını ve demokratik normları aşındırdığını vurgular. Caprotti ve diğerleri (2017: 9), kriz sonrası yeniden yapılanma süreçlerinde popülist liderlerin otoriterliği hukuk üstünlüğü söylemiyle maskeleyerek demokratik sistemleri dönüştürdüğünü belirtir. Rico ve diğerleri (2017: 452), bu dönemde popülist liderlerin manik duyguları harekete geçirme kapasitesinin, halkı otoriter politikaların gerekliliğine ikna ettiğini ifade eder. Ayrıca, Mols ve Jetten (2016: 280), kriz sonrası ekonomik iyileşme süreçlerinin popülist liderler tarafından bir başarı hikayesi olarak kullanıldığını ve bu durumun liderlerin otoriter politikalarını meşrulaştırdığını ileri sürer.

Tablo 3: Kriz Dönemlerine Bağlı Olarak Popülizmin ve Popülist Söylemin Demokratik Siyasal Sisteme Etki Düzeyi

Soru	Bulgu 1 Başlangıç Dönemi	Bulgu 2 Kriz Dönemi	Bulgu 3 Kriz Sonrası Dönemi
Bağımsız Soru 1: Kriz dönemlerinde popülizmin ve popülist söylemlerin yükseliş parametrelerine bağlı olarak güçlenme dinamikleri nelerdir?	Kriz dönemleri; siyasi, ekonomik ve toplumsal belirsizlikler, popülist söylemler için uygun bir zemin hazırlar.	Kriz dönemleri, popülist liderlerin, halk ile seçkinler arasındaki antagonizmayı dramatize edebilmelerine ve kitlelerde birliktelik sağlayabilmelerine gerekçe sağlar.	Kriz sonrası dönemleri, manik duyguları harekete geçirebilme retorisiyle sahip popülist liderlerin otoriter eğilimlerini, meşrulaştırmasına olanak tanır.
Bağımlı Soru 1: Çoğunlukçu demokrasi ile çoğulcu demokrasi arasındaki gerilim, popülizmin söylemsel ve siyasal etkileri bağlamında nasıl şekillenmektedir?	Çoğunlukçu demokrasi, halk iradesini mutlak otorite olarak tanımlar ve popülizmi güçlendirir.	Çoğulcu demokrasi, azınlık haklarına vurgu yapar ancak popülizm bu hakları baskılama eğilimi gösterir.	Popülizm, demokratik normları aşındırır, siyasal sistem içerisinde çoğulcu demokrasi güvencesiz ve belirsiz bir alanı temsil eder.
Bağımlı Soru 2: Popülizmin ve popülist söylemin demokratik normlara meydan okuması, ne tür bir dönüşüm yaratmaktadır?	Demokratik denetim mekanizmaları zayıflar ve popülist liderlerin gücü artar.	Demokratik özerklik azalır ve kurumlar içerisinde siyasal kutuplaşma/polarizasyon derinleşir.	Demokratik normlar aşınmaya uğrayarak otoriter eğilimlerin alan mücadelesine karşı işlevsiz ve muğlak hale gelir.

Tablo 3 (Devamı): **Kriz Dönemlerine Bağlı Olarak Popülizmin ve Popülist Söylemin Demokratik Siyasal Sisteme Etki Düzeyi**

Soru	Bulgu 1 Başlangıç Dönemi	Bulgu 2 Kriz Dönemi	Bulgu 3 Kriz Sonrası Dönemi
Bağımlı Soru 3: Demokratik siyasal sistemler, popülizm ve popülist söylem karşısında ne ölçüde direnç gösterebilmektedir?	Kurumsal yapıların gücü, popülizme ve popülist söylemlerin meydan okumalarına karşı anahtar rol oynar.	Toplumsal-otonom yapıların bilinç ve katılım mekanizmaları, popülizm karşısında demokrasinin direnç kapasitesini artırır; bu durum halkın siyasal farkındalığına göre değişkenlik gösterir.	Hukuk üstünlüğü, aşınan demokratik normlar ve kurumsal yapılarla birlikte popülist siyaset tarafından tesis edilir.

Sonuç olarak, kriz dönemleri, popülist söylemler için uygun bir zemin hazırlar ve liderlerin halk ile seçkinler arasındaki antagonizmayı dramatize etmelerine olanak tanır. Kriz sonrası dönemde ise bu söylemler, liderlerin otoriter eğilimlerini meşrulaştırmak için bir araç haline gelir. Ikenberry (2018), Blyth ve Matthijs (2017) ve Levitsky ve Loxton (2013) gibi çalışmalar, krizlerin popülist söylemleri nasıl güçlendirdiğini ve liderlerin otoriter eğilimlerini pekiştirdiğini açıkça ortaya koymaktadır. Rico, Guinjoan ve Anduiza (2017) ve Moffitt ve Tormey (2014), popülist liderlerin halkın duygusal hassasiyetlerini manipüle ederek krizlerin ardından demokratik normlara meydan okuma kapasitelerini artırdığını göstermektedir. Bu bağlamda, kriz dönemlerinde popülist söylemler, belirsizliklerden beslenerek demokratik sistemleri derinden etkileyen ve dönüştüren bir dinamiktir.

Bağımlı Soru 1: Çoğunlukçu demokrasi ile çoğulcu demokrasi arasındaki gerilim, popülizmin söylemsel ve siyasal etkileri bağlamında nasıl şekillenmektedir?

Kriz dönemlerinde siyasal, ekonomik ve toplumsal istikrarsızlık, çoğunlukçu demokrasi ve popülizm arasındaki ilişkiyi güçlendiren bir zemin hazırlar. Çoğunlukçu demokrasi, halk iradesini mutlak otorite olarak tanımlayarak bu süreçte popülist söylemleri destekler. Akkerman, Mudde ve Zaslove (2013: 1329), popülist liderlerin bu dönemde halkın iradesini temsil etme iddiasıyla seçkinlere ve kurumsal yapıya karşı bir retorik geliştirdiğini, bunun da demokratik normların erozyonuna neden olduğunu belirtir. Bu noktada popülizm, halkın çıkarlarını koruma iddiasıyla siyasal katılımı genişletirken, çoğulculuk ilkesini zayıflatır. Hobolt (2016: 1263), Brexit sürecini inceleyerek popülist söylemlerin kriz dönemlerinde halkın endişelerini manipüle ederek çoğunlukçu bir yapıya yöneldiğini ve bunun Avrupa Birliği karşıtı politikaları beslediğini ortaya koyar. Özellikle ekonomik krizlerin etkisiyle halk-seçkin ayrışması derinleşir ve popülizm, halkı homojen bir grup olarak tanımlayarak azınlık haklarına karşı bir tutum geliştirir (Brubaker, 2017: 1201).

Aslanidis (2015: 93), popülizmin bir ideoloji yerine söylemsel bir strateji olduğunu vurgulayarak, kriz dönemlerinde popülist liderlerin demokratik sistemleri kendi söylemlerine göre yeniden yapılandırmaya çalıştığını ifade eder. Bu söylem, çoğunlukçu demokrasinin halk iradesi vurgusunu, demokratik çoğulculuk ilkesini ihmal etme aracı olarak kullanır. Popülist liderler, kriz dönemlerinde halkın çıkarlarını temsil ettiğini iddia ederken, azınlık haklarına yönelik bir tehdit oluşturur. Kaltwasser (2012: 189), Latin Amerika'daki popülist hareketlerin azınlık haklarını baskılama eğiliminde olduğunu ve bu durumun çoğulculuk ile popülizm arasındaki gerilimi artırdığını belirtir. Bu süreçte popülizm, halk iradesini seçkinlere karşı bir güç olarak tanımlarken, azınlık haklarını demokratik süreçler için bir engel olarak görür. Kriesi (2014: 365), popülist partilerin Batı Avrupa'da demokratik çoğulculukla uyumsuz bir siyasal kültür geliştirdiğini, bunun da kutuplaşmayı artırdığını ifade eder. Jagers ve Walgrave (2007: 325), Belçika'daki popülist partilerin azınlık haklarını hedef olarak demokratik normları aşındırıcı bir söylem geliştirdiğini gösterir.

Kriz sonrası dönemde popülizm, demokratik normların aşınmasına neden olur ve siyasal sistem içinde çoğulcu demokrasi güvencesiz bir alan haline gelir. Urbinati (2019: 7), popülist liderlerin kriz sonrası dönemlerde demokratik süreçleri kişiselleştirerek kurumsal özerkliği zayıflattığını vurgular. Yılmaz ve Bashirov (2018: 12), Türkiye’de AKP’nin popülist söylemlerinin kriz sonrası süreçte demokratik kuralları aşındırdığını ve azınlık haklarını marjinalize ettiğini ifade eder. Bu bulgu, popülizmin lider odaklı bir siyaset tarzını benimseyerek demokratik normların sürekliliğine zarar verdiğini ortaya koyar. Quandt (2018: 40), çevrimiçi popülist katılımın dezenformasyonu artırarak demokratik normlara zarar verdiğini ve kriz sonrası dönemde dijital platformların popülist söylemleri güçlendirdiğini belirtir. Popülizm, kriz sonrası dönemde siyasal kutuplaşmayı artırarak demokratik çoğulculuğu bir tehdit olarak yeniden şekillendirir.

Sonuç olarak, kriz dönemlerinde çoğunlukçu demokrasinin halk iradesini mutlak bir otorite olarak tanımlaması, popülizmi güçlendiren bir dinamik yaratır. Kriz sürecinde azınlık haklarını koruma çabası gösteren çoğulcu demokrasi, popülist söylemlerin baskısı altında zayıflar. Kriz sonrası dönemde ise popülizm, demokratik normları aşındırarak siyasal sistemi kendi çıkarları doğrultusunda yeniden şekillendirir. Bu süreç, çoğulcu demokrasinin güvencesiz bir alan olarak kalmasına yol açar ve demokrasi içindeki temel gerilimleri derinleştirir. Çoğunlukçu demokrasi ve popülizmin kriz dönemlerindeki bu etkileri, Aslanidis (2015), Hobolt (2016), Yılmaz ve Bashirov (2018) ve Urbinati (2019) gibi çalışmalarda da vurgulandığı üzere, demokratik normların sürdürülebilirliği açısından önemli bir meydan okuma oluşturmaktadır.

Bağımlı Soru 2: Popülizmin ve popülist söylemin demokratik normlara meydan okuması, ne tür bir dönüşüm yaratmaktadır?

Kriz dönemlerinin başlangıcında ortaya çıkan siyasal, ekonomik ve toplumsal istikrarsızlık, demokratik denetim mekanizmalarını zayıflatır ve popülist liderlerin gücünü artırır. Bu süreçte, halkın krizlere yönelik artan endişeleri ve hoşnutsuzlukları, popülist liderler tarafından demokratik kurumsallığı sorgulamak ve merkezi bir liderlik modelini güçlendirmek amacıyla kullanılır. Levitsky ve Loxton (2013: 111), And Dağlarındaki rekabetçi otoriter rejimlerde, popülist liderlerin kriz dönemlerinde demokratik denetim mekanizmalarını hedef alarak kurumsal yapıyı zayıflattığını ortaya koyar. Bu dönemde popülist liderler, halkın iradesini temsil ettikleri iddiasıyla demokratik denetim ve denge mekanizmalarını bir engel olarak sunarlar. McCoy, Rahman ve Somer (2018: 20), küresel kriz bağlamında popülist liderlerin, toplumsal kutuplaşmayı derinleştirerek kurumlar üzerindeki denetim mekanizmalarını zayıflattığını ve demokrasinin temel yapı taşlarına meydan okuduğunu vurgular. Mudde ve Kaltwasser (2018: 1675), popülist liderlerin kriz dönemlerinde seçkinlere karşı oluşturduğu söylemlerin halk tarafından desteklendiğini ve bu durumun demokratik normların zayıflamasına neden olduğunu ifade eder. Rico, Guinjoan ve Anduiza (2017: 448), krizlerin yarattığı korku ve öfkenin popülist liderlerin otoritesini meşrulaştıran bir dinamik haline geldiğini, bunun da demokratik denetim mekanizmalarının işlevsizleşmesine yol açtığını belirtir.

Kriz döneminde kurumsal özerklik azalır ve siyasal kutuplaşma derinleşir. Kurumlar, popülist liderlerin kontrol alanına girmeye başlar ve bağımsızlıklarını yitirir. Guriev ve Papaioannou (2022: 760), popülist liderlerin kriz ortamında bağımsız kurumları halkın düşmanı olarak tanımlayarak kurumsal özerkliği aşındırdığını belirtir. Bu süreçte kurumlar, popülist liderlerin etkisi altında politik kararlar almaya zorlanır. Snyder (2001: 97), alt-ulusal düzeyde kurumsal bağımsızlığın zayıflamasıyla kutuplaşmanın arttığını ve kurumların demokratik normları sürdürmekte başarısız olduğunu vurgular. CastanhoSilva ve diğerleri (2019: 12), popülist söylemlerin kriz dönemlerinde kurumsal yapılar arasında kutuplaşmayı derinleştirerek demokratik süreçleri sekteye uğrattığını ifade eder. Kurumlar arası bu kutuplaşma, demokratik karar alma süreçlerini zayıflatır ve popülist liderlerin otoriter eğilimlerini meşrulaştırır. Mudde ve Kaltwasser (2018: 1678), bu süreçte popülist liderlerin, çoğunluk desteğine dayanarak kurumların işleyişini yönlendirdiğini ve demokratik normların etkisizleşmesine neden olduğunu açıklar. Rico ve diğerleri (2017: 450), bu tür

kutuplaşmaların popülist liderlerin azınlık grupları hedef alarak siyasal alanı manipüle etmesini kolaylaştırdığını ifade eder.

Kriz sonrası dönemde ise demokratik normlar aşınmaya uğrar ve otoriter eğilimlerin yükselişiyle işlevsiz ve muğlak hale gelir. Bonikowski (2017: 190), etno-milliyetçi popülizmin kriz sonrası dönemde demokratik normlara meydan okuyarak, liderlerin demokratik süreçleri kişiselleştirdiğini ve azınlık haklarını marjinalleştirdiğini vurgular. Gidron ve Hall (2017: 65), popülist sağın kriz sonrası dönemde, ekonomik ve kültürel faktörleri manipüle ederek kurumsal yapıları daha da zayıflattığını ve demokrasi ile otoriterlik arasında bir gri alan yarattığını belirtir. McCoy ve diğerleri (2018: 24), kriz sonrası dönemde demokratik normların aşınmasının popülist liderlerin siyasal alanı otoriter eğilimlerle doldurmasına olanak sağladığını ifade eder. Bu süreçte demokratik normlar, otoriterlik karşısında savunmasız hale gelirken, popülist liderlerin meşruiyeti artar. Nurdin ve diğerleri (2024: 72), popülizmin kriz sonrası dönemde demokratik kurumları işlevsiz hale getirerek toplumsal kutuplaşmayı kalıcı hale getirdiğini ifade eder. Mudde ve Kaltwasser (2018: 1679), popülist liderlerin kriz sonrası dönemde demokratik süreçlere alternatif olarak lider merkezli bir yönetim anlayışını dayattığını ve bu durumun demokratik normları geri dönülemez şekilde erozyona uğrattığını vurgular. Rico ve diğerleri (2017: 452), kriz sonrası dönemde popülist söylemlerin, demokratik normların ötesine geçerek otoriter liderlik tarzını meşrulaştırdığını belirtir.

Bu bağlamda, popülizmin ve popülist söylemin demokratik normlara meydan okuması, kriz dönemlerinde demokratik denetim mekanizmalarının zayıflaması, kurumsal özerkliğin azalması ve siyasal kutuplaşmanın derinleşmesi ile kendini gösterir. Kriz sonrası dönemde ise bu meydan okuma, demokratik normların otoriter eğilimler karşısında işlevsiz hale gelmesiyle sonuçlanır. McCoy, Rahman ve Somer (2018), CastanhoSilva ve diğerleri (2019), Levitsky ve Loxton (2013) ile Mudde ve Kaltwasser (2018) gibi çalışmalar bu sürecin hem demokratik normlara hem de kurumsal yapılara yönelik tehditleri açıkça ortaya koymaktadır. Rico, Guinjoan ve Anduiza (2017) ise kriz dönemlerinde korku ve öfkenin, popülist liderler tarafından demokratik normlara meydan okuma aracı olarak nasıl kullanıldığını derinlemesine analiz eder. Sonuç olarak, popülizm, kriz dönemlerinde demokratik sistemlerin temel normlarını aşındıran ve kurumsal yapıları dönüştüren bir dinamik olarak karşımıza çıkar.

Bağımlı Soru 3: Demokratik siyasal sistemler, popülizm ve popülist söylem karşısında ne ölçüde direnç gösterebilmektedir?

Kriz dönemlerinin başlangıcında demokratik siyasal sistemler, kurumsal yapıların gücüne dayalı olarak popülizm ve popülist söylemlerin meydan okumalarına karşı direnç gösterebilmektedir. Kurumsal yapıların oturmuş bir denetim ve denge mekanizmasına sahip olması, popülist liderlerin söylemlerine karşı demokratik normların korunmasında anahtar rol oynar. Ikenberry (2018: 10), liberal uluslararası düzenin temel yapı taşlarının, demokratik kurumların popülist meydan okumalara karşı direnç kapasitesini artırdığını belirtir. Aynı şekilde Blyth ve Matthijs (2017: 210), ekonomik kriz dönemlerinde güçlü kurumsal yapılar sayesinde siyasal sistemin otoriter eğilimlere kaymasının engellenebileceğini vurgular. Moffitt ve Tormey (2014: 387), popülist liderlerin söylemlerine karşı demokratik kurumların güçlü bir kontrol mekanizması sağlamasının, kriz dönemlerinin başlangıcında demokrasinin direncini artırdığını ifade eder. Bu bağlamda, popülizm karşısında kurumsal yapılar yalnızca demokratik normların savunucusu değil, aynı zamanda siyasal süreçlerin düzenleyicisi olarak da önemli bir rol oynar. Ancak, Rico, Guinjoan ve Anduiza (2017: 450), popülist söylemlerin kriz dönemlerinde güçlü kurumsal yapılarda bile halkın öfke ve korkularını manipüle ederek zayıflama yaratabileceğini ileri sürer. Önis (2012: 6), Türkiye örneğinde ekonomik krizlerin, popülist liderlerin denetim mekanizmalarını zayıflatma stratejisiyle birleşerek demokratik normların daha da zayıflamasına yol açtığını belirtir.

Kriz döneminde toplumsal-otonom yapıların bilinç ve katılım mekanizmaları, demokratik direnç kapasitesinin artırılmasında kritik bir faktör olarak öne çıkar. Halkın siyasal farkındalığı, popülist söylemlerin etkisini azaltmada belirleyici rol oynar. Caprotti ve diğerleri (2017: 7), toplumsal bilinç düzeyinin yüksek olduğu durumlarda popülist liderlerin otoriter eğilimlerinin sınırlı kaldığını ve

demokratik direncin sürdürülebildiğini belirtir. Mols ve Jetten (2016: 278), ekonomik kriz dönemlerinde sağ popülist partilere yönelik desteğin toplumsal bilincin düşük olduğu bölgelerde daha yüksek olduğunu, bu durumun demokratik direncin toplumsal katılım mekanizmalarıyla doğrudan ilişkili olduğunu gösterdiğini vurgular. Barr (2009: 34), popülist liderlerin demokratik kurumsal yapılara yönelik meydan okumalarının halk desteği ile meşrulaştırılabildiğini ancak siyasal farkındalığın yüksek olduğu toplumlarda bu liderlerin etkisinin sınırlandığını ifade eder. Önis (2012: 10), Türkiye'deki ekonomik reform süreçlerinde popülist liderlerin, halk desteğini manipüle ederek kurumların işleyişini etkilediğini ve toplumsal bilinç mekanizmalarının bu etkiye karşı yetersiz kaldığını belirtir. Toplumsal bilinç ve katılım mekanizmalarının etkinliği, kriz dönemlerinde demokratik direnç kapasitesinin sürdürülebilirliği açısından hayati öneme sahiptir.

Kriz sonrası dönemde ise hukuk üstünlüğü, aşınan demokratik normlar ve kurumsal yapılarla birlikte yeniden tesis edilmeye çalışılır. Ancak popülist siyaset, hukuk üstünlüğünü kendi otoriter eğilimlerini meşrulaştırma aracı olarak kullanabilir. Ikenberry (2018: 15), kriz sonrası dönemde hukuk üstünlüğünün zayıfladığı durumlarda demokratik normların yeniden tesis edilmesinin neredeyse imkânsız hale geldiğini ifade eder. Blyth ve Matthijs (2017: 215), kriz sonrası dönemde ekonomik reformların hukuk üstünlüğünü yeniden tesis etmekte önemli bir rol oynadığını ancak popülist liderlerin bu reformları manipüle ederek kendi otoriterliklerini güçlendirdiğini belirtir. Rico ve diğerleri (2017: 452), kriz sonrası dönemde popülist söylemlerin azınlık haklarını marjinalleştirerek hukuk üstünlüğünü işlevsiz hale getirdiğini ifade eder. Moffitt ve Tormey (2014: 389), popülist liderlerin kriz sonrası dönemde otoriter eğilimlerini hukuk üstünlüğü söylemiyle maskeleyerek demokratik normları erozyona uğrattığını vurgular. Caprotti ve diğerleri (2017: 10), kriz sonrası dönemde sürdürülebilir demokratik direnç için hukuk üstünlüğünün yeniden tesis edilmesinin yanı sıra kurumsal reformların şart olduğunu belirtir. Önis (2012: 12), Türkiye örneğinde popülist liderlerin kriz sonrası dönemde ekonomik başarıyı vurgulayarak hukuk üstünlüğü ve kurumsal reformlar gibi demokratik yapıların önemini gölgelediğini ifade eder. Bu bulgu, hukuk üstünlüğünün demokratik normları korumada kritik bir araç olmasına rağmen, popülist liderlerin söylemsel manipülasyonlarına karşı savunmasız olduğunu gösterir.

Sonuç olarak, demokratik siyasal sistemlerin popülizm ve popülist söylemlere karşı direnç kapasitesi, kriz dönemlerinin başlangıcında kurumsal yapıların gücüne, kriz sırasında toplumsal bilinç ve katılım mekanizmalarına ve kriz sonrası dönemde hukuk üstünlüğünün yeniden tesis edilmesine bağlıdır. Blyth ve Matthijs (2017), Ikenberry (2018), Önis (2012) ve Caprotti ve diğerleri (2017) gibi çalışmalar, kurumsal güç ve toplumsal bilinç mekanizmalarının kriz boyunca demokrasiyi destekleyen faktörler olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Rico, Guinjoan ve Anduiza (2017) ise popülist söylemlerin korku ve öfke yoluyla hukuk üstünlüğünü aşındırarak kriz sonrası dönemde demokratik normların yeniden tesis edilmesini zorlaştırdığını göstermektedir. Bu bağlamda, demokratik siyasal sistemlerin direnç kapasitesi hem kurumsal hem de toplumsal dinamiklerin uyumlu bir şekilde işlemesine bağlıdır.

Bağımlı Soru 3'ün Bulgularına Bağlı Olarak Demokratik Siyasal Sistem Bileşenlerinin Direnç Düzeyi Nedir?

Bağımlı Soru 3 kapsamında elde edilen bulgular ve Tablo 4'te sunulan Demokratik Siyasal Sistem Bileşenlerinin Direnç Eşiği dikkate alındığında, kriz dönemlerinde demokratik siyasal sistemlerin popülizm ve popülist söylemler karşısındaki direnç düzeyleri farklı dinamiklere bağlı olarak şekillenmektedir. Kriz döneminin başlangıcı, gelişimi ve kriz sonrası aşamaları, demokratik kurumların işlevselliği, toplumsal yapının bilinç düzeyi ve hukuki normların gücü ile doğrudan ilişkilidir.

Kriz dönemlerinin başlangıcında, demokratik kurumların denetim ve denge mekanizmalarının gücü, popülist liderlerin otoriter eğilimlerine karşı bir bariyer oluşturmaktadır. Ikenberry (2018), güçlü kurumsal yapıların, popülist söylemlerin demokratik sistemler üzerindeki etkisini sınırlandırdığını ifade etmektedir. Ancak, krizlerin yarattığı belirsizlik ortamında bu mekanizmalar halkın korku ve öfke duygularının manipüle edilmesiyle zayıflayabilmektedir (Rico, Guinjoan ve

Anduiza, 2017). Blyth ve Matthijs (2017), ekonomik kriz dönemlerinde, kurumsal dayanıklılığın popülist söylemlere karşı demokratik normları koruma kapasitesine işaret ettiğini belirtirken, Önis (2012), Türkiye’de ekonomik reform süreçlerinde popülist retorik’in kurumsal yapıları nasıl zayıflattığını örneklemektedir. Bu bulgular, krizlerin başlangıcında demokratik kurumsal yapıların direnç düzeyi eşiklerini anlamak açısından önemlidir.

Kriz döneminin ilerleyen aşamalarında toplumsal bilinç ve katılım mekanizmaları, demokratik sistemlerin direnç kapasitesinde kritik bir rol oynamaktadır. Mols ve Jetten (2016), toplumsal bilinç düzeyinin düşük olduğu bağlamlarda sağ popülist partilere yönelik desteğin arttığını, buna karşın bilinç düzeyi yüksek toplumlarda demokratik değerlerin daha dayanıklı kaldığını ortaya koymaktadır. Barr (2009), toplumsal farkındalık ile demokratik direnç arasında doğrudan bir ilişki bulunduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte, Caprotti ve diğerleri (2017), toplumsal kutuplaşmanın derinleştiği kriz bağlamlarında popülist liderlerin manipülatif söylemlerle katılım mekanizmalarını etkisizleştirdiğini vurgulamaktadır. Bu bulgular, kriz süreçlerinin toplumsal boyutunun demokratik direnci nasıl etkilediğini göstermektedir.

Tablo 4: Demokratik Siyasal Sistem Bileşenlerinin Direnç Düzeyi

Kriz Dönemleri	Başlangıç Dönemi Direnç Düzeyi	Kriz Dönemi Direnç Düzeyi	Kriz Sonrası Dönemi Direnç Düzeyi
Kurumsal Yapı	Orta-Yüksek: Demokratik kurumlar denetim açısından güçlü olsa da ancak işlevselliği açısından popülizm ve popülist söylemler karşısında hassastır.	Orta-Düşük: Popülist liderler demokratik denetim mekanizmalarını kontrol eder, kurumsal özerklik aşırır.	Orta: Bazı demokratik kurumlar toparlanabilir, ancak uzun vadeli zararlar kalıcı olabilir.
Toplumsal Yapı: Bilinç ve Katılım	Orta: Halkın siyasal farkındalığı ve katılım düzeyi direnci destekler; demokratik katılım genellikle etkili bir koruma sağlar.	Düşük-Orta: Siyasal kutuplaşma/polarizasyon artar, popülist söylemler toplumsal bilinç düzeyini etkisizleştirerek demokratik katılımı düşürür.	Orta-Yüksek: Halkın demokratik değerlere bağlılığı yeniden güçlenebilir; halkın farkındalığı kritik bir toparlanma unsuru olur.
Hukuksal Yapı: Demokratik Normlar ve Değerler	Yüksek: Hukukun üstünlüğü ilkesi başlangıçta demokratik normların korunmasında güçlü bir direnç sağlar.	Düşük: Normlaraşırır; popülist liderler otoriter eğilimlerle hukuki denetimi zayıflatır.	Orta: Normların yeniden tesis edilmesi zaman alabilir, ancak uzun vadede etkiler otoriter eğilimlere açık kapı bırakabilir.

Kriz sonrası dönemde ise hukuk üstünlüğü, demokratik normların ve kurumsal yapıların yeniden inşasında belirleyici bir faktördür. Ancak bu süreçte popülist liderler, otoriter eğilimlerini meşrulaştırmak amacıyla hukuk üstünlüğünü kendi retorikleriyle bütünleştirerek kullanabilmektedir. Blyth ve Matthijs (2017), kriz sonrası ekonomik iyileşme süreçlerinin hukuk üstünlüğünün yeniden tesisinde olumlu etkileri olabileceğini belirtmekle birlikte, bu süreçlerin popülist liderler tarafından manipüle edilme riski taşıdığını ifade etmektedir. Caprotti ve diğerleri (2017), hukuk üstünlüğünün kriz sonrası dönemde demokratik normların korunması için vazgeçilmez olduğunu vurgulamaktadır. Önis (2012), Türkiye’de kriz sonrası dönemde popülist liderlerin ekonomik başarı söylemini kullanarak hukuk ve kurumsal reformların önemini gölgelediğini ileri sürmektedir.

4. Sonuç

Bu çalışma, popülizmin demokratik siyasal sistemler üzerindeki etkilerini kriz bağlamında ele alarak, bu etkileşimlerin analitik bir çerçevesini ortaya koymuştur. Popülist söylem ve hareketlerin, demokratik normları ve kurumsal yapıları dönüştürme potansiyeli, krizlerin farklı aşamalarında

belirginleşmekte ve bu dönüşüm, sistematik bir şekilde değerlendirildiğinde popülizmin siyasal sistemlerde nasıl bir dinamik oluşturduğunu anlamak mümkün hale gelmektedir. Araştırma, bu süreçleri kriz başlangıcı, kriz dönemi ve kriz sonrası olmak üzere üç ana aşamada incelemiş ve popülizmin her bir aşamada farklı mekanizmalarla işlev gördüğünü ortaya koymuştur.

Kriz başlangıcında, demokratik normların zayıflaması ve popülist liderlerin söylemsel manipülasyonları öne çıkmaktadır. Popülist hareketler bu aşamada halk ile seçkinler arasında keskin bir antagonizma yaratarak, demokratik denetim mekanizmalarını sorgulamakta ve toplumda mevcut kurumsal yapının halkın çıkarlarını temsil etmediği algısını yaymaktadır. Halkın korku ve öfke gibi duygularını manipüle eden bu söylemler, krizlerin başlangıç döneminde popülizmin güçlü bir şekilde yükselmesine olanak tanımaktadır. Araştırma, bu dönemde popülist liderlerin "halkın iradesi" retoriklerini kullanarak demokratik normların aşınmasını hızlandığını ve kurumsal özerkliği tehdit ettiğini göstermektedir.

Kriz döneminde, toplumsal bilinç ve katılım mekanizmalarının önemi artmakta, ancak aynı zamanda siyasal kutuplaşma derinleşmektedir. Bu dönemde popülist liderler, halkın taleplerini toplumsal bir birlikteliğe dönüştürerek çoğunluk desteğini kazanmakta ve bu desteği demokratik kuralları zayıflatmak için araçsallaştırmaktadır. Siyasal kutuplaşmanın derinleşmesi, popülist söylemlerin etkisini daha da artırmakta ve toplumsal yapıda ayrışmaları belirgin hale getirmektedir. Araştırma bulguları, popülist liderlerin bu süreçte demokratik karar alma mekanizmalarını etkisiz hale getirdiğini ve kurumlar arası işlevselliği bozduğunu ortaya koymaktadır. Bu dönemde popülizmin söylemsel gücü hem toplumsal taleplerin birleştirilmesinde hem de bu taleplerin kutuplaştırıcı etkiler yaratmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Kriz sonrası dönemde ise popülizmin etkileri, otoriter eğilimlerin artışıyla kendini göstermektedir. Bu süreçte demokratik sistemler, popülist liderlerin otoriter politikalarını meşrulaştırmasına zemin hazırlamakta ve demokratik normların yeniden tesisi giderek zorlaşmaktadır. Araştırma, kriz sonrası dönemde popülist liderlerin hukuk üstünlüğünü ve kurumsal reformları kendi otoritelerini pekiştirmek için kullanabildiğini göstermektedir. Popülist hareketlerin bu aşamada yarattığı dönüşüm, demokratik sistemlerin uzun vadeli yapısal değişikliklere uğramasına neden olmakta ve bu sistemlerin direncini zayıflatmaktadır.

Araştırma bulguları, popülizmin demokratik normlara ve kurumsal yapılara etkisini değerlendirmek için çok boyutlu bir analitik çerçevenin benimsenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Demokratik direnç kapasitesi, kurumsal sağlamlık, toplumsal bilinç düzeyi ve hukuk üstünlüğü gibi faktörlere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Güçlü ve bağımsız kurumlar, popülist müdahalelere karşı direnç gösterebilirken, zayıf kurumsal yapılar otoriter eğilimlerin güçlenmesine olanak tanımaktadır. Benzer şekilde, yüksek siyasal farkındalık ve toplumsal katılım mekanizmaları, popülist söylemlerin etkisini sınırlayabilmekte, ancak düşük farkındalık düzeyi bu etkileri artırmaktadır. Hukuk üstünlüğünün etkin bir şekilde uygulanması, demokratik normların yeniden tesis edilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu mekanizmanın zayıf olduğu bağlamlarda, popülizmin demokratik sistemlerdeki etkisi otoriterleşme potansiyelini artırmaktadır.

Sonuç olarak, popülizmin demokratik sistemler üzerindeki etkisi, krizlerin farklı aşamalarında ortaya çıkan dinamik süreçlerin bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Popülist hareketlerin demokratik normları aşındırdığı bağlamlarda, sistemin direnç kapasitesini artırmak için kurumsal reformların ve toplumsal farkındalık artırıcı politikaların uygulanması hayati bir önem taşımaktadır. Bu çalışma, popülizmin yalnızca geçici bir fenomen olmadığını, aksine demokratik sistemlerin dönüşümünde kalıcı etkiler yaratan bir dinamik olduğunu ortaya koymaktadır. Popülizmin etkilerini anlamak ve bu etkileri yönetmek için bağlama duyarlı, çok boyutlu bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği açıktır.

Kaynakça

Abts, K.ve Rummens, S. (2007). Populism Versus Democracy. *Political Studies*, 55(2), 405-424.

- Akkerman, A., Mudde, C. ve Zaslove, A. (2013). How Populist are the People? Measuring Populist Attitudes in Voters. *Comparative Political Studies*, 47(9), 1324-1355.
- Aslanidis, P. (2016). Is Populism an Ideology? A Refutation and a New Perspective. *Political Studies*, 64(1), 88-104.
- Barr, R. R. (2009). Populists, Outsiders, and Anti-Establishment Politics. *Party Politics*, 15(1), 29-48.
- Blyth, M. ve Matthijs, M. (2017). Black Swans, Lame Ducks, and the Mystery of IPE's Missing Macroeconomy. *Review of International Political Economy*, 24(2), 203-231.
- Bonikowski, B. (2017). Ethno-Nationalist Populism and the Mobilization of Collective Resentment. *The British Journal of Sociology*, 68(S1), 181-213.
- Brubaker, R. (2017). Between Nationalism and Civilizationism: The European Populist Moment in Comparative Perspective. *Ethnic and Racial Studies*, 40(8), 1191-1226.
- Canovan, M. (1999). Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*, 47(1), 2-16.
- Caprotti, F., Cowley, R., Datta, A., Castán Broto, V., Gao, E., Georgeson, L., Herrick, C., Odendaal, N. ve Joss, S. (2017). The New Urban Agenda: Key Opportunities and Challenges for Policy and Practice. *Urban Research & Practice*, 10(1), 3-19.
- Castanho Silva, B., Jungkunz, S., Helbling, M. ve Littvay, L. (2019). An Empirical Comparison of Seven Populist Attitudes Scales. *Political Research Quarterly*, 1(1), 1-16.
- Elçi, E. (2024). Right-Wing Populism in Turkey and the 2023 Elections. *Journal of Political Studies*, 12(3), 40-50.
- Engesser, S., Fawzi, N., Schmid-Petri, H. ve Boomgaarden, H. G. (2017). Populism and Social Media: How Politicians Spread a Fragmented Ideology. *Information, Communication & Society*, 20(8), 1279-1296.
- Finchelstein, F. ve Urbinati, N. (2018). On Populism and Democracy. *Populism*, 1(1), 15-37.
- Germani, G. (1965). Authoritarianism, Fascism, and Populism. S. P. Huntington ve C. H. Moore (Eds.), *Authoritarian Politics in Modern Society: The Dynamics of Established One-Party Systems* içinde (s. 235-263). New York: Basic Books.
- Gidron, N. ve Hall, P. A. (2017). The Politics of Social Status: Economic and Cultural Roots of the Populist Right. *The British Journal of Sociology*, 68(S1), 57-84.
- Guriev, S. ve Papaioannou, E. (2022). The Political Economy of Populism. *Journal of Economic Literature*, 60(3), 753-832.
- Hobolt, S. B. (2016). The Brexit Vote: A Divided Nation, a Divided Continent. *Journal of European Public Policy*, 23(9), 1259-1277.
- Ikenberry, G. J. (2018). The End of Liberal International Order? *International Affairs*, 94(1), 7-23.
- Jagers, J. ve Walgrave, S. (2007). Populism as Political Communication Style: An Empirical Study of Political Parties' Discourse in Belgium. *European Journal of Political Research*, 46(1), 319-345.
- Kaltwasser, C. R. (2012). The Ambivalence of Populism: Threat and Corrective for Democracy. *Democratization*, 19(2), 184-208.
- Kriesi, H. (2014). The Populist Challenge. *West European Politics*, 37(2), 361-378.
- Laclau, E. (2005). *On Populist Reason*. London: Verso.

- Levitsky, S. ve Loxton, J. (2013). Populism and Competitive Authoritarianism in the Andes. *Democratization*, 20(1), 107-136.
- McCoy, J., Rahman, T. ve Somer, M. (2018). Polarization and the Global Crisis of Democracy: Common Patterns, Dynamics, and Pernicious Consequences for Democratic Polities. *American Behavioral Scientist*, 62(1), 16-42.
- Moffitt, B. ve Tormey, S. (2014). Rethinking Populism: Politics, Mediatisation and Political Style. *Political Studies*, 62(1), 381-397.
- Mols, F. ve Jetten, J. (2016). Explaining the Appeal of Populist Right-Wing Parties in Times of Economic Prosperity. *Political Psychology*, 37(2), 275-292.
- Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541-563.
- Mudde, C. ve Rovira Kaltwasser, C. (2013). Exclusionary vs. Inclusionary Populism: Comparing Contemporary Europe and Latin America. *Government and Opposition*, 48(2), 147-174.
- Mudde, C. ve Rovira Kaltwasser, C. (2018). Studying Populism in Comparative Perspective. *Comparative Political Studies*, 51(13), 1667-1693.
- Nurdin, A., Setiawan, A. ve Nugraha, A. R. (2024). The Rise of Populism and Its Impact on Democratic Institutions: A Comparative Analysis of Global Trends. *International Journal of Social and Human*, 1(2), 67-84.
- Onis, Z. (2012). The Triumph of Conservative Globalism: The Political Economy of the AKP Era. *Turkish Studies*, 13(2), 135-152.
- Rico, G., Guinjoan, M. ve Anduiza, E. (2017). The Emotional Underpinnings of Populism: How Anger and Fear Affect Populist Attitudes. *Swiss Political Science Review*, 23(4), 444-461.
- Rodríguez-Pose, A. (2018). The Revenge of the Places That Don't Matter (and What to Do About It). *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 11(1), 189-209.

A STUDY ON THE IMPACT LEVEL OF POPULISM AND POPULIST DISCOURSE ON DEMOCRATIC POLITICAL SYSTEMS

Extended Abstract

Aim: This study examines the transformative potential of populism by linking it to the conceptual and theoretical structure of democracy within an analytical framework, exploring the complex interaction between populism and democracy through recent studies. The aim of the study is to evaluate how populism and populist discourse challenge democratic norms, assess the impact of these challenges on the structural and institutional balance of democracy, and discuss the resilience capacity of democratic political systems against populism.

Method(s): This study encompasses a broad spectrum that enables an understanding of how populism and populist discourse affect the institutional, societal, and legal components of democratic political systems during crises, by subjecting studies based on empirical and practical findings to content analysis. The research design incorporates comprehensive findings obtained through various analytical methods applied to its objects of study, with a critical focus on political parties, which are considered the most essential components of the institutional structure within democratic political systems.

The study seeks to answer three main questions. First, how is the tension between majoritarian and pluralist democracy shaped in the context of the discursive and political impacts of populism? Second, what kind of transformation does the challenge posed by populism and populist discourse to democratic norms create? Finally, to test the first two questions, the third question explores the extent to which democratic political systems can demonstrate resilience in the face of populism and populist discourse. In this context, observing the tendencies of populism and populist discourse in both right- and left-wing factions strengthens the methodology of the study.

Findings: At the onset of a crisis, the weakening of democratic norms and the discursive manipulations of populist leaders come to the forefront. At this stage, populist movements create a sharp antagonism between the people and the elites, questioning democratic oversight mechanisms and spreading the perception that existing institutional structures do not represent the interests of the people. By manipulating emotions such as fear and anger, these discourses enable the strong rise of populism during the initial phase of crises. The research shows that, during this period, populist leaders accelerate the erosion of democratic norms and threaten institutional autonomy by invoking the rhetoric of "the will of the people."

During the crisis period, the importance of social awareness and participation mechanisms increases, yet political polarization also deepens. In this phase, populist leaders transform public demands into collective unity, gaining majority support and using this support as a tool to weaken democratic rules. The intensification of political polarization further amplifies the effects of populist discourse, making societal divisions more pronounced. The research findings reveal that populist leaders, during this phase, undermine democratic decision-making mechanisms and disrupt inter-institutional functionality. The discursive power of populism plays a significant role in uniting societal demands while simultaneously creating polarizing effects.

In the post-crisis period, the effects of populism become evident through the rise of authoritarian tendencies. During this stage, democratic systems provide a foundation for populist leaders to legitimize their authoritarian policies, making the re-establishment of democratic norms increasingly difficult. The research demonstrates that, in the post-crisis period, populist leaders may exploit the rule of law and institutional reforms to consolidate their authority. The transformations caused by populist movements in this phase lead to long-term structural changes in democratic systems, weakening their resilience.

The research findings emphasize the need for a multidimensional analytical framework to assess the impact of populism on democratic norms and institutional structures. The capacity for democratic resilience depends on factors such as institutional robustness, levels of societal awareness, and the effective implementation of the rule of law. Strong and independent institutions can resist populist interventions, whereas weak institutional structures pave the way for the strengthening of authoritarian tendencies. Similarly, high levels of political awareness and mechanisms for public participation can limit the impact of populist discourses, while low awareness exacerbates these effects. The effective application of the rule of law is critical for re-establishing democratic norms. In contexts where this mechanism is weak, the impact of populism on democratic systems increases the potential for authoritarianism.

Conclusion: In conclusion, the impact of populism on democratic systems should be evaluated as a result of dynamic processes emerging at different stages of crises. In contexts where populist movements erode democratic norms, implementing institutional reforms and policies to enhance public awareness and the system's resilience capacity becomes crucial. This study reveals that populism is not merely a transient phenomenon but rather a dynamic force with lasting effects on the transformation of democratic systems. It is evident that understanding and managing the impacts of populism require a context-sensitive, multidimensional approach.

